

Tendensen 2022-2023

Politiële criminaliteitsstatistieken

Politie

INHOUDSTAFEL

ALGEMEEN	3
Openheid en transparantie	3
Basisgegevens = aanvankelijk proces-verbaal	3
Snelheid van publicatie versus volledigheid databank	4
De voeding van de ANG verschilt naargelang politiezone	5
Volledigheid als element voor contextualisering.....	6
AANDACHTSPUNTEN BIJ HET LEZEN EN INTERPRETEREN	7
GEOGRAFISCHE VERGELIJKINGEN	10
Hitparades en criminaliteitsgraden.....	10
Het gegeven ‘bevolkingsaantal’ bij de opmaak van graden	10
Belang van een goede gemeentetypologie.....	11
Haalcriminaliteit versus brengcriminaliteit.....	11
Andere contextvariabelen voor het berekenen van graden.....	11
TENDENSEN 2022-2023	13
Aandachtspunt bij het vergelijken van jaren	13
Totale geregistreerde criminaliteit	14
Diefstallen	15
Opvallende stijgers.....	18
Markante dalers	20

ALGEMEEN

OPENHEID EN TRANSPARANTIE

In het kader van het bevorderen van openbaarheid van bestuur en een cijfermatig onderbouwd, **'evidence based' beleid**, werd door de minister van Binnenlandse Zaken voor een open en transparante communicatie gekozen betreffende de misdrijven die door de politiediensten in België worden geregistreerd. De Politiële Criminaliteitsstatistieken (PCS) worden per kwartaal gepubliceerd.

Met deze frequentie van publicatie en zonder afbreuk te doen aan de exhaustiviteit, functioneren deze cijfergegevens als een graadmeter of een barometer betreffende de in België geregistreeerde criminaliteit. De evolutie van de geregistreeerde criminaliteit in België wordt op deze manier dus gemonitord.

In de praktijk betekent dit dat zowel de burger als de verschillende actoren binnen het veiligheidsbeleid regelmatig over cijfers beschikken voor de verschillende bestuursniveaus (gemeente, politiezone, arrondissementeel, provinciaal, gewestelijk en federaal). Daarnaast blijft **strategische lange-termijn-analyse** mogelijk omdat verschillende jaren in ogenschouw worden genomen. De politie kan voor het opstellen en evalueren van haar operationele werking steunen op eigen maandelijks barometers en rechtstreekse bevestigingen van gegevensbanken.

BASISGEGEVEN = AANVANKELIJK PROCES-VERBAAL

Het basisgegeven van de geregistreeerde criminaliteitsstatistieken is het aanvankelijk proces-verbaal dat door de politiediensten van de Geïntegreerde Politie, gestructureerd op twee niveaus, werd opgesteld, ongeacht of het gaat om een voltooid misdrijf of een poging. Bij het opstellen van het proces-verbaal dient voor elk feit gepleegd in België 1 van de 581 gemeenten gekozen te worden als zijnde de pleegplaats van het feit. Het zijn deze gemeenten die daarna geaggregeerd worden naar de hogere geografische niveaus (politiezone, gerechtelijk arrondissement,...) in de rapporten.

Bij de periodieke verspreiding van deze barometer inzake criminaliteit wordt getracht steeds zoveel mogelijk informatie aan te bieden. Concreet betekent dit dat er gegevens ter beschikking worden gesteld inzake:

- De **strafrechtelijke inbreuken** op zich: de inbreuken op het Strafwetboek (misdaden, wanbedrijven en overtredingen) en de inbreuken op de Bijzondere Wetten (bijvoorbeeld de Drugswet van 1921).
- De **criminele figuren/ fenomenen**: feiten die niet als dusdanig in het Strafwetboek zijn opgenomen, maar waarmee men in de dagelijkse politiepraktijk regelmatig wordt geconfronteerd. Het betreft een combinatie van een misdrijf (bv. diefstal) met onder andere het voorwerp of vervoermiddel waarop dit misdrijf betrekking heeft (bv. autodiefstal), de plaats waar het misdrijf gepleegd is (bv. woninginbraak) of de manier waarop het misdrijf gepleegd werd (bv. diefstal gewapenderhand). De definitie en afbakening van deze criminele figuren vloeit voort uit de werkzaamheden van de Werkgroep Politiestatistiek (WPS).
- De **plaatsbestemming** van een feit: de functie die de plaats vervult waar het misdrijf is gepleegd (bv. openbare weg, onderwijsinstelling...).
- De **voorwerpen**: de zaken die het meest gestolen worden bij verschillende types van diefstal worden weergegeven.
- De **vervoermiddelen**: de gestolen auto's worden voorgesteld per merk.
- De **niet-misdrijven**: naast de strafrechtelijke inbreuken worden er in de politieke databank ook een aantal feiten geregistreerd die op zich niet strafbaar zijn, doch waarvoor toch een proces-verbaal wordt opgemaakt (bv. zelfmoord, familiale moeilijkheden, verloren voorwerpen...).

Aan de hand van dit instrument wordt het mogelijk een vinger aan de pols te houden, nieuwe criminaliteitstendensen sneller te detecteren en dus, indien nodig, een bijsturing van het veiligheidsbeleid te initiëren.

SNELHEID VAN PUBLICATIE VERSUS VOLLEDIGHEID DATABANK

Hiervoor is een snelle, betrouwbare vrijgave van gevalideerde gegevens van primordiaal belang. Voor de criminaliteitsstatistieken per kwartaal betekent dit concreet dat betrouwbare cijfers in principe beschikbaar zijn tot een periode van een viertal maanden voorafgaand aan de datum van afsluiting van de databank. Die bufferperiode wordt gehanteerd omdat een voldoende **hoge volledigheid van de databank nodig** is om zinvolle analyses te kunnen maken.

Een proces-verbaal dient volgens de richtlijnen namelijk binnen de 3 weken te worden afgewerkt en overgemaakt aan de Algemene Nationale Gegevensbank (ANG)¹, die de bron vormt voor de opmaak van de PCS. Voor een deel van de processen-verbaal verloopt dit verwerkingsproces echter met enige vertraging. Op jaarbasis komt de volledigheid van de cijfers niet in het gedrang omdat bij de afsluiting voor de opmaak van de jaarlijkse Politie Criminaliteitsstatistieken hiermee rekening wordt gehouden zodat de betrouwbaarheid van de cijfers globaal genomen verzekerd is. Daardoor kunnen de PCS over het verloop van de jaren een **betrouwbaar beeld** geven over de tendensen in de vastgestelde criminaliteit.

De huidige versie van de PCS bevat gegevens tot en met (pleegdatum) 31 december 2023 (datum van afsluiting van de gegevensbank is 19 april 2024). De gegevens voor de jaren 2001 tot en met 2012 worden niet langer gepubliceerd, maar blijven wel opvraagbaar bij de Directie van de politiezone informatie en de ICT-middelen (DRI) – Business Unit Beleid en beheer.

DE VOEDING VAN DE ANG VERSCHILT NAARGELANG POLITIEZONE

Op basis van een driemaandelijke extractie² uit de ISLP³-servers van de 182 politiezones⁴, die vergeleken wordt met de Algemene Nationale Gegevensbank, kan grosso modo ingeschat worden welk percentage van aanvankelijke processen-verbaal (gerechtelijk-niet verkeer), opgesteld door die korpsen, zich nog niet in de ANG bevindt. Onderstaande tabel toont aan dat de **voeding vanuit de politiezones** niet overal met dezelfde snelheid gebeurt, wat dus een negatief effect heeft op de volledigheid van de criminaliteitsstatistieken, zeker wat betreft de cijfer rapporten die betrekking hebben op de politiezones (en gemeenten) in kwestie. Vanzelfsprekend hebben deze achterstanden ook een impact, hetzij beperkter, op de hoger liggende geografische entiteiten tot en met het nationaal niveau toe.

¹ De Algemene Nationale Gegevensbank (ANG) is een politiedatabank waarin feiten geregistreerd worden op basis van processen-verbaal die voortvloeien uit de missies van de gerechtelijke en bestuurlijke politie. Zij laat toe om tellingen uit te voeren op verschillende statistische variabelen, zoals het aantal geregistreerde feiten, de modus operandi, de voorwerpen gehanteerd bij het misdrijf, de gebruikte vervoermiddelen, de bestemmingen-plaats, ...

² De meest recente dateert van 22 april 2024. Op die datum bedroeg de volledigheid van de ANG, voor de aanvankelijke processen-verbaal van 2023 (datum "in behandeling" ISLP), op nationaal niveau 97%.

³ Integrated System for Local Police, een informaticatoepassing die onder meer wordt gebruikt om processen-verbaal te registreren. Oorspronkelijk enkel gebruikt door de lokale politie (PZ), maar sinds enkele jaren ook door bepaalde federale politiediensten (spoorwegpolitie, wegpolitie, ...).

⁴ Volgend op de Wet van 7 december 1998 tot de organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus, werden er 196 politiezones opgericht. Sindsdien hebben zich meerdere fusies voorgedaan waarbij twee, of zelfs drie, politiezones samensmolten tot een nieuwe politiezone. Een voorbeeld van dergelijke fusie is de politiezone "Limburg Regio Hoofstad", bestaande uit de voormalige zones "HAZODI" en "West-Limburg". Momenteel bestaan er in België 182 politiezones. Deze fusies werden met terugwerkende kracht toegepast op alle pleegjaren teneinde de vergelijkbaarheid over de tijd mogelijk te maken. Ook op het niveau van de gerechtelijke arrondissementen werd in 2014 een hervorming doorgevoerd waardoor de 27 'oude' arrondissementen werden herleid tot 12. Wel werden er 14 parketten voorzien en ook op politieel niveau kwamen er 14 gedeconcentreerde gerechtelijke directeurs. De PCS op het niveau van de gerechtelijke arrondissementen volgen deze 14-delige structuur die evenals de fusies bij de politiezones met terugwerkende kracht werd toegepast op alle pleegjaren.

% aanvankelijke gerechtelijke PV's 2023 nog niet in ANG	# PZ
0% (dus alle PV's in ANG)	10
< 1%	67
1% - < 3%	63
3% - < 5%	20
5% of meer	22
Totaal aantal politiezones	182

Tabel 1: verdeling van de 182 politiezones (registrerend korps) naarmate de volledigheid van hun voeding naar de ANG, dit wat betreft de aanvankelijke gerechtelijke PV's (niet-verkeer) opgesteld in ISLP in 2023. (Bron: Stuurbord ANG de dato 22 april 2024)

VOLLEDIGHEID ALS ELEMENT VOOR CONTEXTUALISERING

We vermelden hier deze cijfers zeker niet om de politiezones met de vinger te wijzen, doch om de gebruiker van de cijfers te waarschuwen dat de tendensen (in casu: vastgestelde dalingen) in de cijfers mogelijks nog kunnen veranderen. Dit is namelijk de eerste contextualisering van de cijfers die dient te gebeuren. De **reden van de tragere voeding** kan verschillende oorzaken hebben: technische problemen, capaciteitsproblemen, andere operationele prioriteiten,...

AANDACHTSPUNTEN BIJ HET LEZEN EN INTERPRETEREN

Bij het lezen en interpreteren van deze rapporten is het belangrijk dat volgende aandachtspunten in acht worden genomen.

- In een eerste grafiek wordt het **totaal aantal geregistreerde feiten** weergegeven en dit over alle misdrijfcategorieën heen. Op zich zegt dit cijfer niet zoveel, gezien het gaat om een combinatie van zeer ernstige feiten (bv. moord) en eerder lichtere inbreuken (bv. openbare dronkenschap). Het is dus interessanter om elk specifiek misdrijf apart te bekijken.
- Op te merken valt dat **verkeersinbreuken** “out of scope” zijn, deze maken immers deel uit van een aparte rapportage.
- De rapportage gebeurt op **pleegplaats** (dus ongeacht het registrerend korps) en **pleegdatum**.
- Wanneer een overzicht wordt gegeven per maand, dan dienen de meest recente maanden met de nodige omzichtigheid te worden bekeken, gezien mogelijks nog niet alle feiten geregistreerd zijn in de ANG.
- Feiten die niet gekend zijn bij de politie (**dark number**) worden per definitie niet meegeteld. Hiervoor kan een **Veiligheidsmonitor** een indicatie⁵ geven.
- Feiten gepleegd op de nationale luchthaven “**Brussels Airport**” worden niet toegewezen aan de gemeenten (of politiezones) op wiens grondgebied de luchthaven ligt (in casu: Zaventem, Machelen en Steenokkerzeel).⁶ Ze zijn wel aanwezig in de hogere niveaus (gerechtelijk arrondissement Halle-Vilvoorde / provincie Vlaams-Brabant / Vlaams Gewest).⁷
- Bij de interpretatie van een (lichte) daling moet enig voorbehoud gemaakt worden omdat door aanvulling met nog niet geregistreerde feiten deze daling kan ombuigen tot een status quo of zelfs een stijging.
- **Technische verbeteringen** kunnen aanleiding geven tot lichte schommelingen tussen twee verschillende afsluitingen die worden uitgevoerd, dit naast effecten veroorzaakt door laattijdige vattingen (zie eerder in dit document) en feiten die laattijdig ter kennis worden gebracht (zie verder in dit document).
- **Coronacrisis**: De jaren 2020 en 2021 waren uitzonderlijke en atypische jaren omwille van de coronacrisis. De hiermee samenhangende maatregelen in de strijd tegen COVID-19 hadden een duidelijke impact op de geregistreerde criminaliteit, zoals uitvoerig werd beschreven in de tendensennota’s van de voorbije jaren. Dit is een zeer belangrijk element, waarmee rekening gehouden dient te worden bij de interpretatie van de criminaliteitsstatistieken over de jaren heen.

⁵ De meest recente versie van deze bevolkingsenquête dateert van 2021.

⁶ In vergelijking met eerdere rapportages werd in overleg met CSD Halle-Vilvoorde en de 3 betrokken politiezones een optimalisatie (uitbreiding) uitgevoerd van deze toekenning van feiten aan “Brussels Airport”, dit met terugwerkende kracht voor alle pleegjaren. Dit heeft tot gevolg dat de cijfers voor de betrokken 3 gemeenten (en politiezones) heden lager liggen dan in voorgaande rapportages.

⁷ Hierbij dient opgemerkt te worden dat in vroegere rapportages deze feiten werden toegewezen aan: gerechtelijk arrondissement Brussel / provincie Brussel-Hoofdstad / Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit is dus sinds april 2019 en met terugwerkende kracht voor alle pleegjaren aangepast.

- Proactieve versus reactieve misdrijven:
 - Voor bepaalde misdrijfcategorieën (vb. drugsinbreuken, illegaal verblijf op het grondgebied, schijnhuwelijken, illegale wapendracht, financiële en economische misdrijven) is de registratie sterk afhankelijk van de inspanningen die door de politiediensten worden geleverd. Men noemt dit **proactieve misdrijven (“haalcriminaliteit”)**: hoe meer men er naar zoekt (acties), hoe meer feiten men vindt. Hoe meer drugscontroles er bijvoorbeeld gebeuren, hoe meer mensen men zal betrappen met drugs op zak en dus hoe meer processen-verbaal er (**ambtshalve**) zullen opgesteld worden. Een stijging in de geregistreerde cijfers voor dergelijke misdrijven wil dus niet noodzakelijkerwijze zeggen dat er ook in de realiteit een stijging is. Evoluties zijn eerder een **indicator voor politieactiviteit**.
 - Andere misdrijfcategorieën (vb. inbraken, diefstal gewapenderhand, geweld tegen personen, beschadigingen) zijn veel minder gevoelig voor de politieactiviteit. Dit zijn de **reactieve misdrijven (“brengcriminaliteit”)**. Er wordt een PV opgesteld door de verbalisant omdat men geïnformeerd is door het slachtoffer (**klacht**) of door derden (**aangifte**). Evoluties zijn eerder een reflectie van het werkelijk voorkomen van een fenomeen, MAAR kunnen ook bepaald worden door bv. een wijziging in de **aangiftebereidheid** van de bevolking. Een middel om dit *dark number* in te schatten is een Veiligheidsmonitor (bevolkingsenquête).
- **Veranderingen in de wetgeving** kunnen een invloed hebben op de cijfers. Een voorbeeld hiervan is het nieuwe seksueel strafrecht dat op 1 juni 2022 in werking is getreden. Een dergelijke wetswijziging vergt een zekere aanpassingstijd op het niveau van de vatting van de gestructureerde gegevens van de processen-verbaal. Als gevolg daarvan kan er een vertraging optreden bij het verzenden van de gegevens naar de politiedatabank. Daarnaast worden een aantal stijgingen veroorzaakt door het gegeven dat recentelijk een nieuwe feitcode gecreëerd werd voor de misdrijftypes in kwestie. Of omgekeerd, zijn er dalingen vast te stellen die te wijten zijn aan het afschaffen van bepaalde codes. De desbetreffende stijgingen en dalingen zijn dus eerder “kunstmatig” te noemen en hebben geen functionele betekenis⁸.
 Omwille van deze reden dienen de cijfers in hoofdcategorie zedenmisdrijven met de nodige voorzichtigheid gelezen en geïnterpreteerd te worden. De hervorming van het seksueel strafrecht in 2022 is een breuklijn, die wordt weerspiegeld in de politiestatistieken en waarmee rekening gehouden dient te worden bij de interpretatie van de cijfers.
- De politieke criminaliteitsstatistieken zijn een graadmeter betreffende de in België geregistreerde criminaliteit, maar op basis van deze criminaliteitsstatistieken kan de werklast van de politiediensten niet worden weergegeven. Zo maken bepaalde criminele fenomenen zeer vaak het onderwerp uit van **gerechtelijke dossiers en onderzoeken** in het kader van de **georganiseerde criminaliteit**. In dit soort onderzoeken en dossiers is er zelden sprake van eenvoudige of geïsoleerde misdrijven, maar vaak gaat het om verschillende soorten gepleegde criminele feiten in het kader van eenzelfde zaak: diefstallen, slagen en verwondingen, oplichting, witwassen, enz.
 De laatste jaren kan vastgesteld worden dat de **georganiseerde criminaliteit steeds complexer, digitaler en internationaler** is geworden, waardoor de werklast voor politieagenten steeds lastiger en zwaarder wordt. Daarbovenop heeft de ontmanteling van Sky ECC het aantal behandelde dossiers sterk verhoogd en werkt de politie verder aan onderzoeken die meerdere jaren in beslag kunnen nemen.

⁸ Met andere woorden, de stijging of daling is geen indicatie dat het fenomeen “erger of beter geworden is”.

Tot slot moet er rekening mee worden gehouden dat één enkel feit de inbeslagname van een kleine hoeveelheid drugs kan betekenen, maar evenzeer kan het gaan om de inbeslagname van meerdere ton drugs. De politieële criminaliteitsstatistieken op zich kunnen de omvang van het onderzoekswerk en de complexiteit van dossiers niet in kaart brengen.

GEOGRAFISCHE VERGELIJKINGEN

HITPARADES EN CRIMINALITEITSGRADEN

Geregeld verschijnen in de media “hitparades” waarin gemeenten met elkaar vergeleken worden op vlak van geregistreerde criminaliteit. Men wil immers graag een antwoord krijgen op de vraag “Waar situeert zich de meeste criminaliteit?”. Gemeenten uit dezelfde regio of gemeenten verspreid over het ganse land, die “vergelijkbaar” zouden zijn omwille van hun stedelijk karakter worden dan met elkaar vergeleken qua geregistreerde criminaliteit. Men doet dit meestal door middel van het berekenen van een criminaliteitsgraad, met andere woorden, **men deelt het aantal geregistreerde feiten door het aantal inwoners**. Soms gebeurt dit voor het geheel van de geregistreerde criminaliteit, soms voor bepaalde misdrijftypes.

De criminaliteitscijfers van gemeenten vergelijken enkel op basis van het afwegen ten opzichte van het bevolkingsaantal, volstaat **niet** om op een verantwoorde manier een vergelijking te maken tussen gemeenten. De vergelijking maken op basis van een criminaliteitsgraad voor het geheel van de geregistreerde criminaliteit is eveneens af te raden, omdat op dergelijke wijze elk misdrijf, ongeacht de ernst (vb. een moord versus een fietsdiefstal, evenveel “gewicht” krijgt in de berekening.

HET GEGEVEN ‘BEVOLKINGSAANTAL’ BIJ DE OPMAAK VAN GRADEN

Naast het bevolkingsaantal verschillen de gemeenten onderling ook sterk op andere gebieden die een invloed kunnen hebben op de criminaliteit. Zo zijn bijvoorbeeld de steden aantrekkingspolen voor werk, handel, onderwijs, toerisme,... Het aantal personen (potentiële daders en slachtoffers) aanwezig op hun grondgebied is dagelijks veel hoger dan het aantal officieel ingeschreven inwoners. Al deze personen kunnen vanzelfsprekend ook slachtoffer worden van misdrijven en de dagelijkse toestroom van personen creëert op zijn beurt een aantrekkingskracht voor crimineel gedrag. Ook de kustgemeenten situeren zich in een gelijkaardige positie en kennen op sommige tijdstippen een grote tijdelijke bevolking. Andere voorbeelden zijn studentensteden, toeristische trekpleisters, shoppingcenters buiten de stadskernen,... Men moet steeds in het achterhoofd houden dat voor een gemeente waar een sterk verschil kan bestaan tussen de officiële bevolking en de aanwezige dagelijkse bevolking, **de criminaliteitsgraad niet altijd een accuraat beeld geeft** en dus ook niet de juiste posities in dergelijke “hitparades” weergeeft.

BELANG VAN EEN GOEDE GEMEENTETIPOLOGIE

Wat betreft de onderlinge vergelijking van gemeenten is het daarom aangewezen gebruik te maken van een gemeentetypologie, die alle gemeenten opdeelt in vergelijkbare groepen (bijvoorbeeld zwak uitgeruste kleine stad, grote stad, sterk morfologisch verstedelijkte gemeente) qua morfologie, uitrustingsniveau,... Vergelijkingen binnen één vergelijkbare groep geven dan een realistischer beeld. De huidige gemeentetypologie is evenwel aan herziening toe, aangezien de laatste versie zich baseerde op gegevens van 1991 en de accuraatheid ervan afgenomen is. Bovendien blijft het moeilijk om binnen eenzelfde type van gemeenten vergelijkingen te maken, specifiek voor wat de vergelijking tussen de 5 grote steden betreft (Antwerpen, Gent, Brussel-stad, Charleroi en Luik). Daar komen de gemeentegrenzen niet altijd overeen met de werkelijke “stadsgrenzen” (het aaneengesloten stedelijk weefsel). Het administratieve geheel kan kleiner zijn dan wat de stad in werkelijkheid is, omgekeerd kunnen de gemeentegrenzen ook ruimer zijn dan de “stadsgrenzen”. Op die manier kunnen criminaliteitsgraden enkel op basis van het aantal inwoners misleidend zijn, omdat de noemer (= het bevolkingsaantal) soms te groot is en soms te klein is.

HAALCRIMINALITEIT VERSUS BRENGCRIMINALITEIT

Als men al wil werken met een criminaliteitsgraad is het zeker **niet** aangewezen dit te doen **op het geheel van de geregistreerde criminaliteit**, dit omdat er een grote inhoudelijke variëteit bestaat aan misdrijven (een fietsdiefstal is geen moord). Bovendien komen sommige misdrijftypes heel vaak voor en andere veel minder. Niet alle misdrijftypes lenen zich tot het opstellen van een graad. Men dient een **onderscheid** te maken tussen **“haalcriminaliteit”** en **“brengcriminaliteit”**. De laatste groep wordt geregistreerd op basis van klacht van het slachtoffer (bv. woninginbraak) waarbij de aangiftebereidheid eerder afhankelijk is van het soort delict dan van de ruimtelijke omgeving. Voor de “haalcriminaliteit” (bv. drugsdelicten) kan en zal het aantal registraties sterk variëren naargelang de **politieactiviteit** in een bepaald criminaliteitsdomein. Als er geen of weinig politieactiviteit is in dat bepaalde domein, wordt dit soort van criminaliteit weinig of niet gedetecteerd, omgekeerd kan een goed gesitueerde politieactie wel een aanzienlijke detectie weergeven. Belangrijk is dat die politieactiviteit mee bepaald wordt door prioriteitsstellingen in het veiligheidsbeleid die geografisch kunnen verschillen.

ANDERE CONTEXTVARIABLEN VOOR HET BEREKENEN VAN GRADEN

Een graad hoeft zich tenslotte ook niet altijd te baseren op het aantal inwoners. Zo bieden we enkele alternatieven op het interactieve deel van de website onder de vorm van kaarten. Voor autodiefstal en diefstal uit voertuig kan men de relatie leggen met het **aantal ingeschreven voertuigen**⁹, voor woninginbraak met het **aantal woongelegenheden** en voor intrafamiliaal geweld met het **aantal huishoudens**.

⁹ Met betrekking tot het aantal ingeschreven voertuigen dient opgemerkt te worden dat leasingwagens worden toegewezen aan de gemeente waar de maatschappelijke zetel van de leasingmaatschappij gelegen is en niet aan de gemeente waar de gebruiker ervan woont, wat bijgevolg een onderschatting van de graad kan veroorzaken in die gemeenten waar leasingmaatschappijen gevestigd zijn.

Definities en bronnen van de gebruikte contextvariabelen:

- **Voertuig** (bron: FOD Economie): Het voertuigenpark geeft een overzicht van alle in België ingeschreven gemotoriseerde voertuigen op datum van 1 augustus. Deze inschrijving vermeldt in het geval van een natuurlijke persoon het adres van de hoofdverblijfplaats en in het geval van een rechtspersoon (bijvoorbeeld bedrijfswagens) het adres van de maatschappelijke zetel.
- **Woongelegenheden** (bron: FOD Economie): Gebouw of gedeelte van een gebouw bestemd om bewoond te worden door een gezin of als dusdanig gebruikt, om het even of het gezin bestaat uit een persoon die alleen leeft of uit meerdere personen en waar de verschillende gezinsactiviteiten (wonen, slapen, eetmaal bereiden,...) kunnen worden uitgeoefend. Zijn geen woongelegenheden in die zin: de kamers in gebouwen met collectieve woongelegenheden zoals in kloosters, klinieken, hospitalen, weeshuizen, bejaardentehuizen,...
- **Huishouden** (bron: FOD Economie): Het huishouden bestaat uit een persoon die gewoonlijk alleen leeft, ofwel uit twee of meer personen, al dan niet met elkaar verwant, die gewoonlijk in dezelfde woning wonen en er samenleven. De statistiek van de huishoudens is afgeleid uit het bestand van de bevolking volgens het Rijksregister.

TENDENSEN 2022-2023

AANDACHTSPUNT BIJ HET VERGELIJKEN VAN JAREN

Alle vergelijkingen (absoluut of procentueel) tussen 2023 en 2022 hebben steeds betrekking op de desbetreffende jaren, dit op nationaal niveau, tenzij het anders wordt vermeld. Hierbij dient steeds voor ogen gehouden te worden dat de feiten die gepleegd werden in 2023 minder tijd gehad hebben om geregistreerd te worden in de Algemene Nationale Gegevensbank dan de feiten die gepleegd werden in 2022. Of anders gezegd: het is niet uitgesloten dat een momenteel vastgestelde daling van het aantal geregistreerde feiten voor 2023 ten opzichte van 2022 (betreffende een bepaalde misdrijfcategorie en/of een bepaald geografisch gebied) uiteindelijk nog kan resulteren in een status quo of zelfs een lichte stijging. Hoe groter echter de huidige daling, hoe kleiner die kans. Vanzelfsprekend bestaat er een samenhang met de mate van volledigheid, zoals hierboven reeds werd aangehaald. Een huidige stijging daarentegen, zal logischerwijze steeds een stijging blijven.

Bijkomend dient opgemerkt te worden dat de jaren 2020 en 2021 uitzonderlijke en atypische jaren waren omwille van de coronacrisis. De hiermee samenhangende maatregelen in de strijd tegen COVID-19 hadden een duidelijke impact op de geregistreerde criminaliteit, zoals uitvoerig werd beschreven in de tendensennota's van de voorbije jaren. Dit is een zeer belangrijk element, waarmee rekening gehouden dient te worden bij de interpretatie van de criminaliteitsstatistieken over de jaren heen.

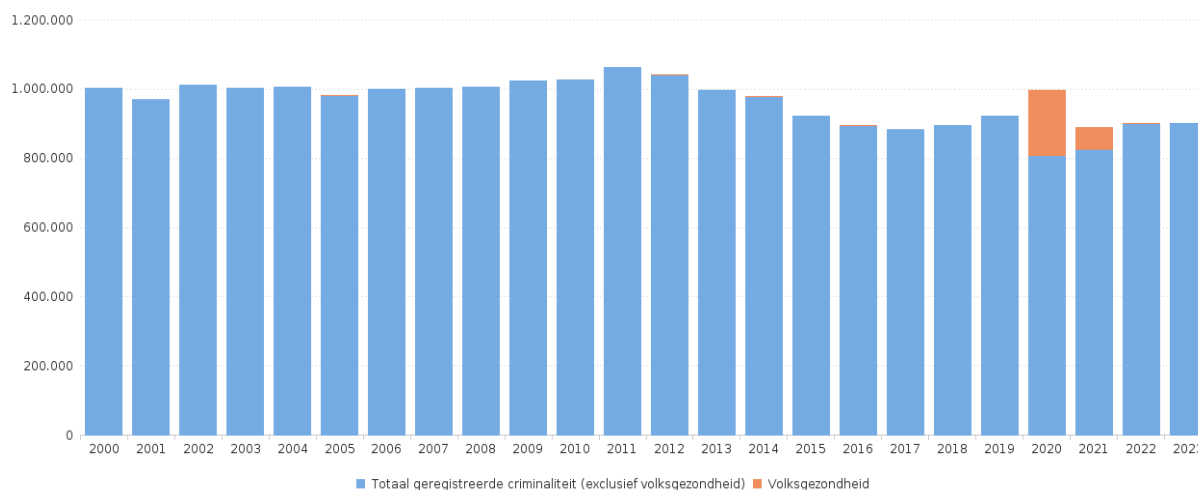
In wat volgt zal er eerst ingegaan worden op de totale geregistreerde criminaliteitscijfers. Vervolgens belichten we de grootste groep misdrijfvormen, de diefstallen, gevolgd door enkele opvallende stijgers. Tot slot worden een aantal markante dalers toegelicht.

TOTALE GEREGISTREERDE CRIMINALITEIT

Voor 2023 (pleegdatum) bedroeg het aantal door de politiediensten (Lokale en Federale Politie) in een proces-verbaal geregistreerde misdrijven (= inbreuken op het Strafwetboek en inbreuken op bijzondere wetgeving, zoals de Drugswet, Wapenwet, Vreemdelingenwet,...) in totaal **902.059 feiten**. Dit is een status quo (+0,2%) in vergelijking met 2022 (899.929 feiten).

Grafiek 1: aantal geregistreerde criminele feiten doorheen de tijd

Rekening houdend met **mogelijks laattijdige vattingen** (die momenteel dus nog niet in de cijfers verwerkt zijn), kan redelijkerwijze verwacht worden dat deze status quo zal resulteren in een (lichte) stijging ten opzichte van 2022. Naast vertraagde vattingen, gebeurt het voor bepaalde specifieke misdrijfscategorieën ook relatief frequent dat de **politie slechts laattijdig op de hoogte wordt gebracht** van het misdrijf (vb. een persoon is slachtoffer van een zedenfeit in de lente van 2023, maar dient pas klacht in een jaar later). Ook dit (weliswaar veel minder groot) effect kan er dus voor zorgen dat bij latere publicaties, de cijfers voor een eerder pleegjaar toch nog stijgen. Bij elke nieuwe publicatie (doorgaans 4 keer per jaar) worden alle cijfers van de vorige pleegjaren dus aangevuld met wat intussen nieuw in de nationale databank is binnengekomen, teneinde een zo volledig mogelijk beeld te geven.

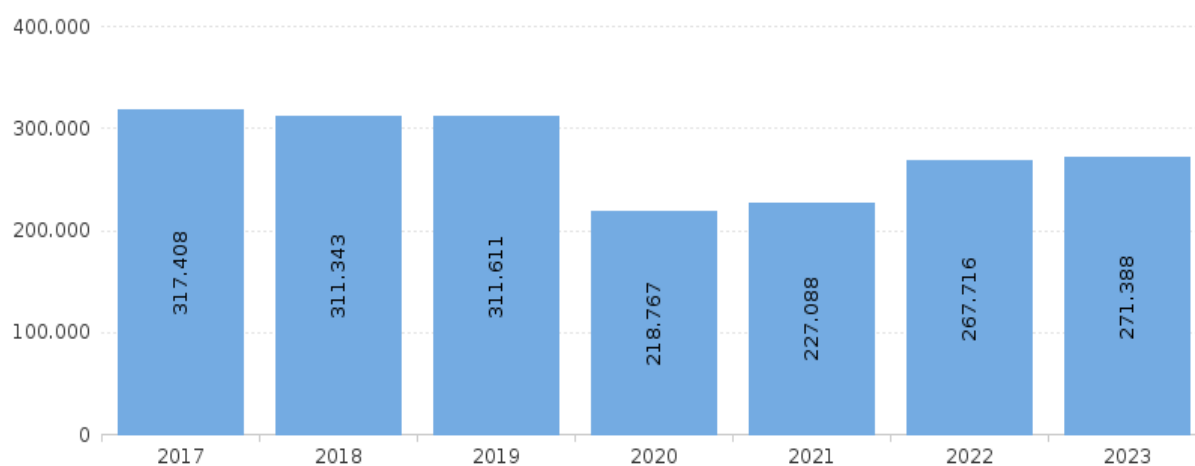
Een nationale tendens (globaal of voor een specifiek fenomeen) sluit daarenboven niet uit dat op andere geografische niveaus (vb. een bepaalde provincie, een gemeente,...) zich het omgekeerde voordoet. Het kan bijvoorbeeld goed zijn dat het aantal geregistreerde woninginbraken op nationaal niveau daalt, maar dat er toch veel gemeenten zijn waar het stijgt.

Tot slot mag niet vergeten worden dat dit nog steeds een totaalcijfer is van heel uiteenlopende misdrijftypes, zowel inhoudelijk als naar ernst. Dezelfde evolutie voltrekt zich echter niet bij alle criminele fenomenen. In wat volgt, zullen we stilstaan bij een aantal fenomenen die een daling of een stijging kennen in het afgelopen jaar.

DIEFSTALLEN

Het grootste aandeel (30%) van de geregistreerde misdrijven zijn feiten van **diefstal en afpersing** en dit in al zijn verschijningsvormen (inbraken in gebouwen, autodiefstallen, diefstallen met geweld,...). In 2023 werden er 271.388 feiten van diefstal en afpersing geregistreerd. Dit is een stijging in absolute cijfers (+3.672 feiten) in vergelijking met 2022 (267.716 feiten), maar relatief stabiel in relatieve cijfers (+1,4%). In vergelijking met het pre-coronatijdperk (2019 - 311.611 feiten) is er nog steeds een sterke daling zichtbaar (-40.223 feiten of -12,9%).

Grafiek 2: aantal geregistreerde feiten inzake diefstal en afpersing

Inbraken in gebouwen kunnen worden ingedeeld in 3 groepen volgens de bestemming van het gebouw:

1. woningen;
2. openbare gebouwen;
3. bedrijven of handelszaken.

Binnen deze 3 types van gebouwen nemen de woninginbraken iets meer dan 75 % van het totaal in, wat niet abnormaal is gegeven het feit dat er veel meer woningen zijn dan andere gebouwen.

De inbraken in gebouwen vertonen een sterke daling, die volledig is toe te schrijven aan de daling op het vlak van de **woninginbraken**. Het betreft een afname met 3.119 feiten (-7,7%) van 40.579 (2022) naar 37.460 (2023). Dit is het laagste cijfer ooit voor woninginbraken met uitzondering van de coronajaren 2020 en 2021. Hierbij kan opgemerkt worden dat de ongezien lage aantallen in 2020 en 2021 samenhangen met de coronamaatregelen. Door de sluiting van sommige bedrijven, handelszaken en winkels en het verplichte thuiswerk, waren de mensen meer thuis dan gewoonlijk. Ook de landsgrenzen die tijdelijk gesloten waren en bijhorende grenscontroles, het verplaatsingsverbod, de avond- en nachtklok speelden een rol.

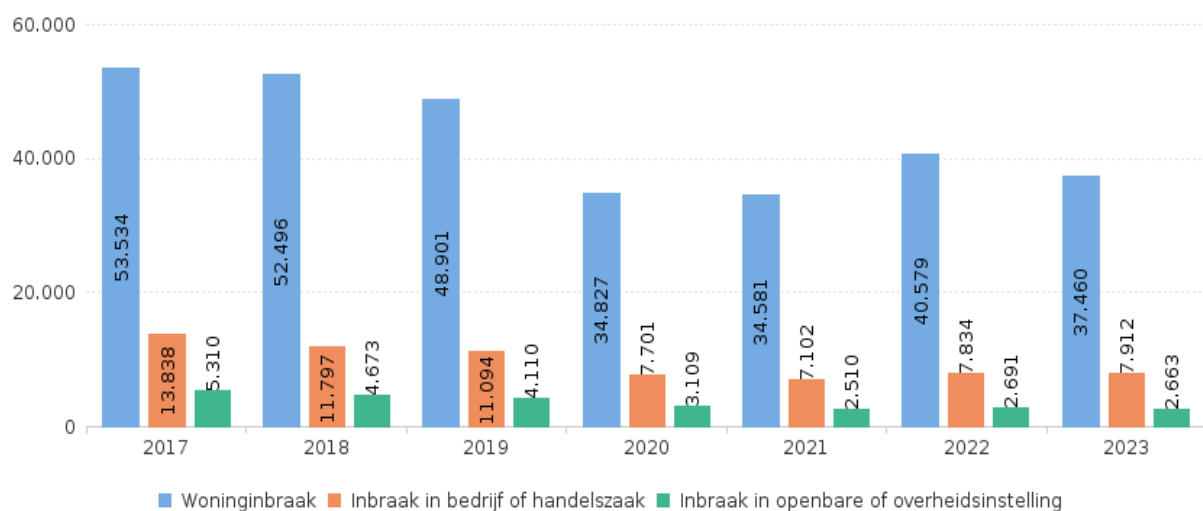
Verder kan er in dit kader vermeld worden dat bijna 38% van de registraties pogingen tot inbraak zijn en bij 62% van de gevallen gaat het om voltooide feiten.

De belangrijkste tijdstippen voor het plegen van deze inbraken blijven de wintermaanden. Tijdens deze donkere maanden wordt het 's avonds vroeger donker en blijft het 's morgens langer donker, waardoor de kans op detectie kleiner is.

Ondanks deze daling blijven de woninginbraken een prioriteit, gegeven de grote impact op het veiligheidsgevoel van de burger. Daarom dat het dus ook in de meeste zonale veiligheidsplannen (ZVP) opgenomen is als prioriteit.

De **inbraken in bedrijven of handelszaken** (+1%) en de **inbraken in openbare of overheidsinstellingen** (-1%) blijven stabiel in vergelijking met 2022.

Grafiek 3: aantal geregistreerde feiten inzake inbraken in gebouwen

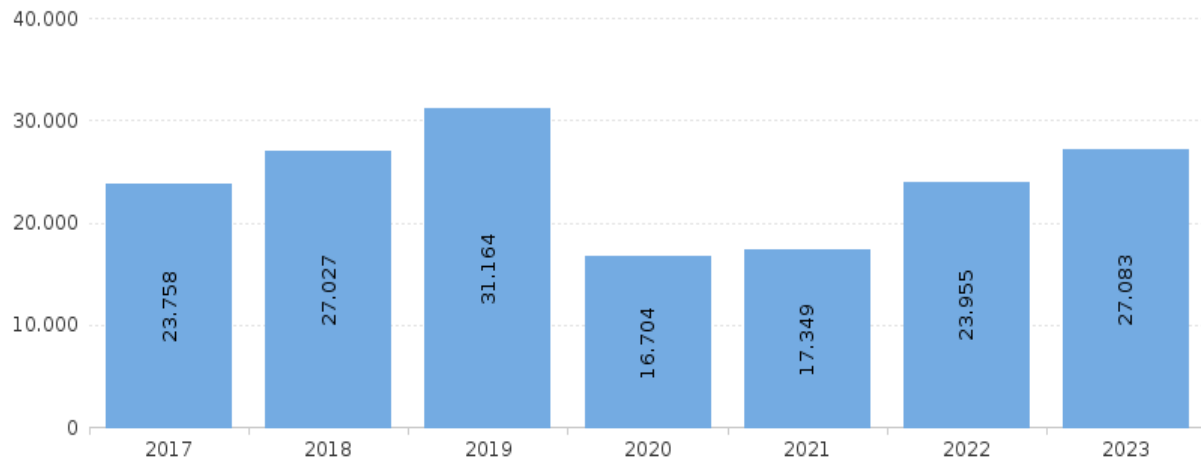
Bij de **voertuigdiefstallen** blijft het aantal registraties inzake auto- (5.727 feiten), moto- (890 feiten) en bromfietsdiefstal (2.730 feiten) status quo in vergelijking met 2022, toen er respectievelijk 5.377 (auto), 914 (moto-) en 2.639 (bromfiets) feiten geregistreerd werden. Bij de **fietsdiefstallen** valt een daling van 3,6% (-1.111 feiten) te noteren. Zo werden er in 2023 29.763 feiten van fietsdiefstal geregistreerd, waar er in 2022 30.874 registraties waren.

Eind april 2023 werd een nieuw instrument in de strijd tegen fietsdiefstallen officieel gelanceerd, met name het nationale Mybike-fietsregistratieplatform (met toegang voor de politie). Op dit (gratis en vrijwillig toegankelijk) centraal fietsregister kan iedereen in België zijn of haar fiets registreren en identificeren met behulp van een unieke gratis sticker en zo beter beschermen tegen diefstal.

De aanwezigheid van deze permanente sticker kan potentiële dieven afschrikken. Dankzij de registratie in het centraal register zal de politie de rechtmatige eigenaars meteen kunnen identificeren en contacteren.

Een aantal andere diefstalvormen laten een stijging optekenen. **Zakkenrollerij** is één van deze diefstalvormen, die een sterke stijging kent zowel in relatieve, als absolute cijfers. Zo werden er in 2023 27.083 feiten van zakkenrollerij geregistreerd, terwijl er in 2022 23.955 feiten werden gevat. Dit is een toename van 13,1% (+3.128 feiten).

Grafiek 4: aantal geregistreerde feiten inzake zakkenrollerij

Tussen 2012 en 2017 kende zakkenrollerij een dalende tendens, maar in 2018 werd deze trend doorbroken. In 2020 is er een sterke daling die toe te schrijven valt aan de maatregelen in het kader van de coronacrisis om vervolgens een stijgende lijn in te zetten (tot op het niveau van 2018). Opvallend is dat deze toename zich het sterkst manifesteert in het Brussels Hoofdstedelijk gewest (+2.810 feiten of +19,6%). De meeste feiten worden gepleegd op de openbare weg en in de spoorweg- en metrostations.

Ook de **winkel-** (24.021 feiten) **en grijpdiefstallen** (5.561 feiten) kennen beiden een stijging met 754 feiten ofwel respectievelijk een toename met 3,2% en 15,7%.

Tot slot valt ook een stijging met 2.306 feiten (+6%) te noteren bij de **diefstallen uit of aan een voertuig** (40.893 feiten). Dit wordt als volgt gedefinieerd: Een diefstal of afpersing, met of zonder geweld, op eender welke plaats, van voorwerpen die zich in of aan een auto (personenauto, vrachtwagen, bus,...) of een moto bevinden. Ondanks de stijging is dit, met uitzondering van de coronaperiode, één van de laagste registraties ooit. De voorwerpen die hierbij het meest gestolen worden, zijn de identiteitskaart en/of paspoort, rijbewijs, geld, bank- en kredietkaarten en computers en hun toebehoren.

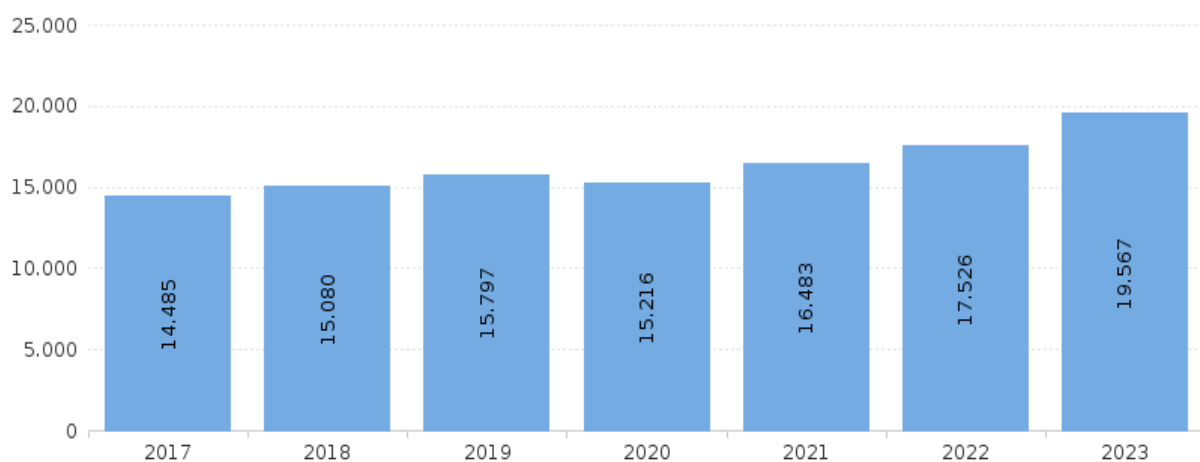
OPVALLENDE STIJGERS

Binnen de hoofdcategorie vreemdelingenwetgeving valt er een stijging te noteren met 3.706 feiten (of + 10,6%). Dit is op het zelfde niveau als in 2018, maar lager dan in 2019. Deze toename is voornamelijk toe te schrijven aan de registraties inzake illegale (trans)migratie (+3.805 feiten of + 11%).

Hierbij valt de stijging hoofdzakelijk vast te stellen bij **illegaal verblijf** (+2.430 feiten of + 11,9%). Dit is een typische vorm van **haalcriminaliteit**. Dat betekent dat hoe meer men er naar zoekt (acties of controles), hoe meer feiten men vindt en zal registreren. Een voorbeeld hiervan zijn de acties die eind augustus uitgevoerd werden in en rond het station van Brussel-Zuid. Deze inbreuken worden voornamelijk vastgesteld in de grootsteden, zoals Brussel, Antwerpen, Charleroi,...

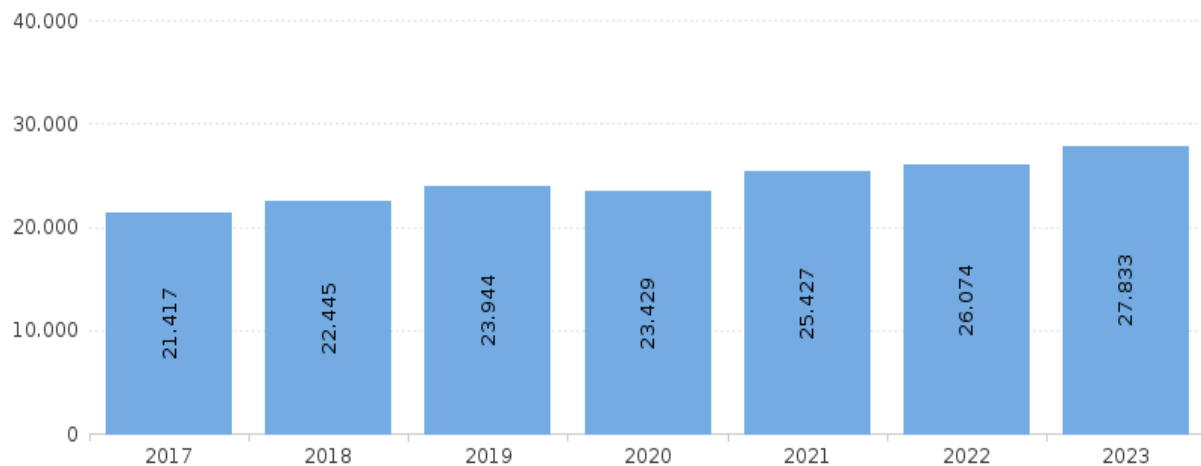
Een andere stijging kan vastgesteld worden bij de **wet op de jeugdbescherming** (+2.041 feiten of +11,7%). Dit zijn inbreuken op de Wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade. Dit betreft verontrustende opvoedingssituaties (VOS), overtreding van de voorwaarden opgelegd door de jeugdrechter (huisarrest, omgaan met bepaalde jongere(n), verbod zich te begeven op een bepaalde plaats). Het gaat hier van 17.526 inbreuken in 2022 naar 19.567 registraties in 2023. De sterkste stijging doet zich voor in Vlaanderen (+ 1.567 feiten), gevolgd door het Waals gewest (+ 476 feiten). In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest blijven de cijfers stabiel.

Grafiek 5: aantal geregistreerde feiten inzake wet op de jeugdbescherming

Verder kan er een toename met 1.759 feiten (of +6,8%) van het aantal geregistreerde feiten inzake **belaging** geconstateerd worden. Zo werden er in 2022 26.074 feiten van belaging geregistreerd, terwijl dit in 2023 stijgt tot 27.833 registraties. Belaging, ook wel gekend als *stalking*, betreft het lastig vallen van een specifieke persoon, terwijl men wist of had moeten weten dat dit gedrag de rust van die bewuste persoon ernstig zou verstoren. Dit misdrijf werd ingevoegd nadat men had vastgesteld dat de belaging vaak slechts een voorbode was voor een ernstiger misdrijf. De dader kan handelen uit verliefdheid (bijvoorbeeld een ex-partner), maar dat hoeft niet per definitie zo te zijn. Dit was een klachtmisdrijf tot april 2016. Dit betekent dat het slachtoffer een klacht moest indienen, anders was er geen vervolging mogelijk.

Grafiek 6: aantal geregistreerde feiten inzake belaging

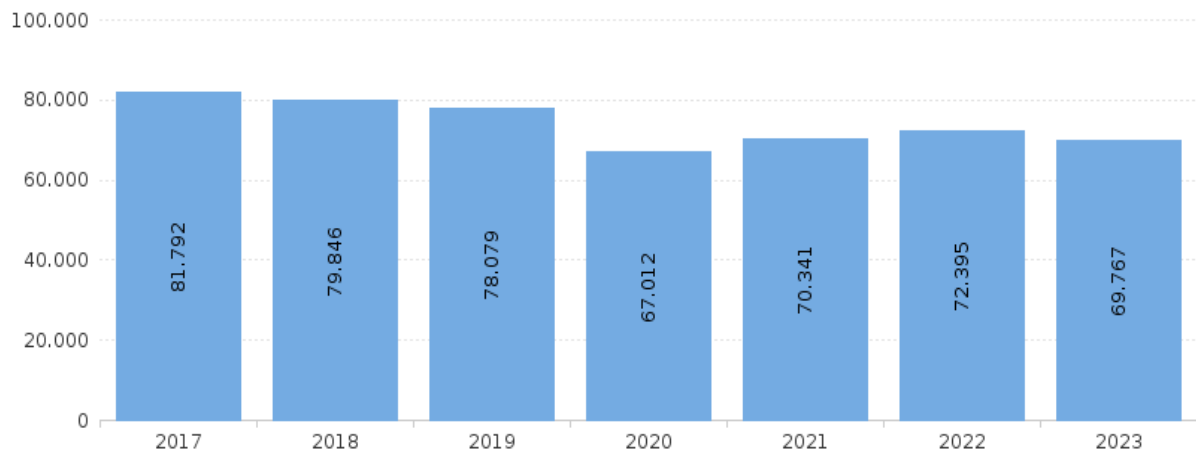
Sinds begin december 2023 is het mobiel stalkingalarm op nationaal niveau uitgerold. Dit is een beschermende maatregel voor slachtoffers van huiselijk geweld, die is opgenomen in de "stop feminicide"-wet die in juni 2023 werd aangenomen, samen met het tijdelijke verblijfsverbod, het contactverbod en het niet-openbaar maken van het verblijfsadres.

Het mobiel stalkingalarm is een alarmknop die via Bluetooth verbonden is met de smartphone van het slachtoffer of met een meegeleverde smartphone. Door in bedreigende situaties op de knop te drukken, waarschuwt het slachtoffer discreet het Informatie- en Communicatiecentrum (CIC) van de politie. Het CIC kan op haar beurt snel de betrokken politiezone informeren. Het opgeroepen politieteam krijgt details over de specifieke omstandigheden (achtergrond, voorgeschiedenis, persoonlijkheid van de dader, mogelijk wapenbezit, enz.)

In de hoofdcategorie **beschadigen van eigendom** kan er een daling worden vastgesteld van 72.395 registraties in 2022 naar 69.767 feiten in 2023. Dit is een afname met 2.628 feiten (-3,6%). Zowel bij de onopzettelijke, als bij de opzettelijke brandstichting daalt het aantal registraties lichtjes met respectievelijke afname van 474 feiten (-14,4%) en 325 feiten (-8,7%) ten overstaan van 2022.

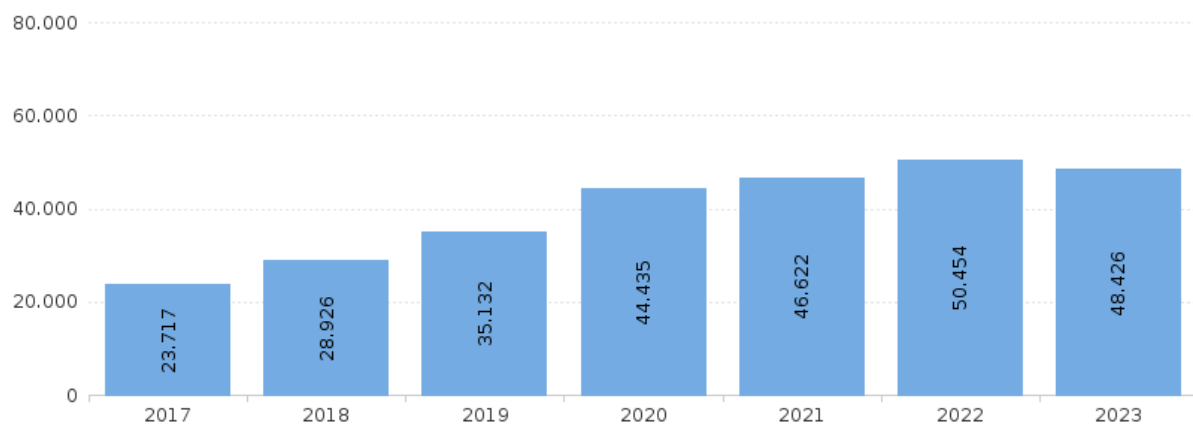
De sterkste daling situeert zich bij de feiten van **vandalisme**, waar er 1.689 feiten minder werden geregistreerd in 2023 dan in 2022 (-2,6%). Onder vandalisme vallen onder andere graffiti en beschadigen van een afsluiting, welke allebei vrij stabiel blijven, maar de daling situeert zich vooral bij de andere vernielingen op onroerende goederen en in mindere mate bij beschadigingen op voertuigen.

Grafiek 7: aantal geregistreerde feiten inzake beschadigen van eigendom

Ook bij **oplichting** kan er een daling met 2.028 feiten (of -4%) worden vastgesteld. Wat de feiten van **oplichting zonder internet** betreft, deze nemen slechts heel lichtjes af met 157 feiten (-1,8%). De bovengenoemde daling wordt hoofdzakelijk bewerkstelligd door een afname van **internetfraude**. Dit misdrijf heeft betrekking op alle vormen van oplichting die via het internet zijn gepleegd. Zo kan het onder meer gaan om: fraude bij online kopen en verkopen (bijvoorbeeld iets online kopen dat nooit geleverd wordt), valse loterij, emotiefraude (valse liefdadigheid of vriendschapsfraude), identiteitsfraude (diefstal en misbruik), ... Deze feiten kenden de afgelopen jaren een sterk stijgende tendens. In 2023 kan er voor het eerst een lichte daling van 1.871 feiten (-4,5%) worden genoteerd.

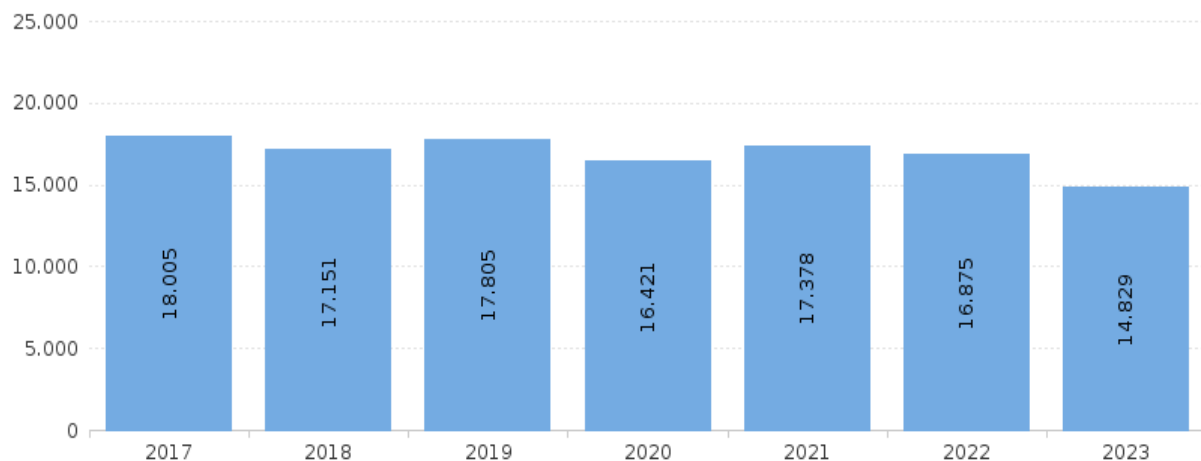
Grafiek 8: aantal geregistreerde feiten inzake oplichting

Hebben sensibiliseringsacties en preventiecampagnes het beoogde effect? Is de burger meer alert voor oplichting? Of is er een mogelijke daling van de aangiftebereidheid? De Veiligheidsmonitor 2024 peilt in één van haar vragen naar het mogelijke slachtofferschap en aangiftebereidheid met betrekking tot oplichting via het internet.

Tot slot kan er een daling worden vastgesteld bij de **misdriften tegen de openbare trouw**. Dit zijn misdrijven waarbij het vertrouwen in de authenticiteit van handelingen, voorwerpen,... geschonden wordt. Zo werden er in 2023 14.829 feiten geregistreerd. Dit is een daling met 2.046 feiten (-12,1%) in vergelijking met 2022 (16.875 feiten).

Grafiek 9: aantal geregistreerde feiten inzake misdriften tegen de openbare trouw

De daling manifesteert zich het sterkst bij **valsheid in geschriften** (1.001 feiten of -14,4%). Hieronder vallen schriftvervalsing (-380 feiten of -9,8%) en het gebruik van valse en vervalste geschriften (-621 feiten of -17,2%). Ook de feiten van **aanmatiging** (*i.e.* zichzelf een hoedanigheid aanmeten zonder dat men daar het recht toe heeft of zonder te beantwoorden aan de daartoe noodzakelijke voorwaarden) dalen met bijna 10% (-696 feiten).